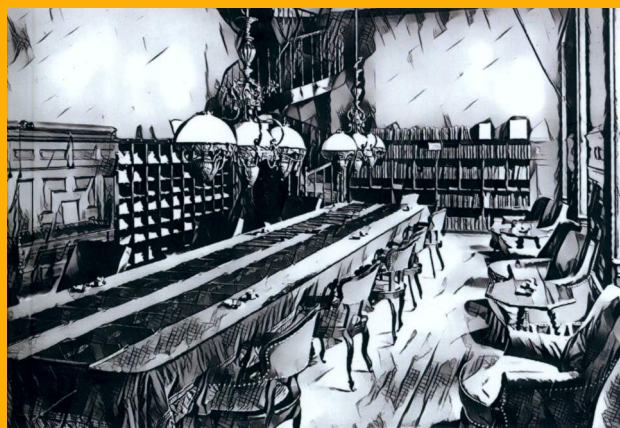

GYURICZA ANDREA
A NEMZETI CASINO KÖNYVTÁRA

52 (127)

ÚJ SOROZAT

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRÁNAK KÖZLEMÉNYEI

Nagy könyvtári gyűjtemények gyakorló könyvtárosai olykor ritka és becses hézagokra lelhetnek a rekatalogizálás, a retrospektív állománybavétel vagy az állományellenőrzés során. Ha furcsán is hangzik, a könyvtáros ilyen esetekben mérlegel, mekkora haszna van a munkabefektetésnek, vagyis a lappangó állományrész feltárásának milyen mélységben, mennyi időráfordítással és a gyűjtemény tekintetében mekkora hozadéka lehet. Elárulom, ebből szinte kivétel nélkül hosszútávon profitál egy könyvtár, így mérlegelésre mindig csak külső tényezők késztetik a felelős vezetőit.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központjának sok évtizede húzódozó adósságot sikerült az utóbbi években lerónia: A Nemzeti Casino könyvtára című könyv ennek a munkafolyamatnak a kiteljesedése. A szorgalmas munkának és a lehetőség megteremtésének szerencsés együttállása monografikus szintre emelte egy egykor nagyhírű intézmény, ma már szinte csak könyvtárban továbbélő hagyományát. A könyvállomány katalógusa, ami a kutatás alapját adja, elérhető online az MTA KIK REAL repozitóriumban.

A Nemzeti Casino könyvtára

A kaszinómozgalom magyarországi meggyökere-sedését, számos hasonlóval együtt, egy Széchenyi István nevéhez köthető kezdeményezés hozta meg a reformkorban. A Nemzeti Casino alapjait 1827-ben angol mintára rakták le, egyértelműen közérdekből és szándékoltan politikamentesen. Az alapítást a korabeli társadalomtörténet keretében vizsgálva, kérdések merülhetnek fel a lelkes olvasóban: az intézmény az ország korabeli vezetőréte-

gét kívánta-e megszólítani egy elitklubban folytatható dinomdánommal, vagy a bécsi udvar felé szofisztikált módon törekedett tükrözni a magyar elit szellemiségét; valóban lehetett-e össztársadalmi érdek a vezetőrétegek szivarfüstös biliárdszobája; vajon hány, érdekházasság férfiass – vagyis gazdasági – elrendezése zajlott le váltók és kötelezvények, ígéretek és párbajok szervezése közben. Nos, ilyesmire nem kaphatunk ugyan egyértelmű választ, de a korabeli sajtó leplezetlen véleményét és Széchenyi eredeti szándékát, mely a kötetlen közérdekű megbeszélések színhelyét kívánta megvalósítani, azért érdemes összevetni!

Tény, hogy a haladó szellemű jószándék és a vagyonos tagok a Casino könyvtárának gyarapodását töretlen és kiegyensúlyozott módon biztosították egész fennállása alatt. A feloszlata idején, 1945-ben, mint politikailag nem kívánatos jogi személy, a komoly háborús károkat szenvedett gyűjteményét alapítóokiratának megfelelően a Magyar Tudományos Akadémiára hagyományozta. Ez az utolsó értékmentő lépés közgyűjteménybe helyezte azt a jelentős szellemi terméket, amit egy elitklub szervezett könyvgyűjteménye jelentett.

A gazdasági és politikai tőke, kulturális tőkévé alakult szellemi örökség formájában, és most alapos feltáró munka eredményeként, statisztikai elemzésekkel gazdagon felszerelve, további kutatások alapjául szolgálhat. Gyuricza Andreától kezdve, 120 évnyi egyesülettörténetet és a közösség javát szolgáló, ma már valóban közkönyvtári állomány történetét kapjuk.

Igazán izgalmas és felemelő belegondolni, hogy a reformkor vezető értelmisége, találhatott, persze teremtett is magának helyet és alkalmat a politikamentes kommunikációra, olyan közéleti diskurzusokra, ahol a kötetlenség és a baráti szellem lengte be a teret. A kulturális önszerveződés terét. A lovakon és vadászatokon túl akadt még téma, miként a Nemzeti Casino könyvtárának színes és cizellált tematikája is mutatja. Önkéntes anyagi áldozat, hagyományteremtő ajándékozás és hagyatékozás mellett, önálló könyvtárnokkal működő gyarapítás is szolgálta a gyűjteményt, így érthette el teljességében a cirka 35000-es kötetszámmal, aminek fele ma is kutatható az akadémiai gyűjteményben. Tartalmilag ugyan nem a bibliofil szempontok, hanem sokkal inkább a közéleti aktualitás és a gyakorlati hasznosság tekinthető a gyűjtemény szervező kritériumának; a magyar nyelv priorizálása mellett, jelentőségét bizonyítja, hogy az 1886-os felújítást követően 150000 forint erejéig biztosították, a hazai könyvtárak közül egyedülállóként.

A mű a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei között jelent meg, nem titkoltan az Akadémia fennállásának bicentenáriuma alkalmából, Széchenyi előtt is tisztelegve. Hasonló alapos feltárást és bemutatást kívánunk minden lappangó, vagy csak beporosodott könyves gyűjteménynek!

Budai Petra